

POSTANOWIENIE

30 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Renata Żywicka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 30 czerwca 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 29 grudnia 2020 r., I ACz 444/20,

w sprawie z wniosku C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

z udziałem S. z siedzibą w B. w Królestwie Niderlandów

o odmowę wykonania orzeczenia sądu niderlandzkiego - Rechtbank Limburg z dnia
13 listopada 2019 r., wydanego w sprawie 7416146/CV EXPL 18-8948 na
posiedzeniu w Roermond,

**I. na zasadzie art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), który
powierza sądom państw członkowskich Unii zadanie zapewnienia
pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich tych państwach,
jak również ochrony sądowej praw podmiotowych jednostek, a w
związku z tym mając na względzie konieczność weryfikacji z
urzędu (*ex officio*) spełniania wymagań skutecznej ochrony
sądowej/skutecznego środka prawnego i istnienia
w ustawodawstwie państwa członkowskiego gwarancji
niezależności sądu, co jest konieczne z uwzględnieniem
standardu prawa do sądu gwarantowanego w art. 47 ust. 2 Karty
Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP UE) w związku z art.
19 ust. 1 akapit 2 TUE, zważywszy nakaz wynikający dla Sądu
Najwyższego z wykładni tych postanowień dokonanej m.in.**

w wyrokach TSUE z 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska, C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 136 oraz z 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, pkt 125, dla dokonania właściwej oceny w postępowaniu kasacyjnym skargi kasacyjnej dotyczącej wniosku o odmowę wykonania wyroku sądu niderlandzkiego Rechtbank Limburg w Roermond z 13 listopada 2019 r. (zob. w szczególności wyroki TSUE z 24 października 2018 r., XC i in., C-234/17, EU:C:2018:853, pkt 39, 40; z 2 marca 2021 r., A.B. i in., C-824/18, EU:C:2021:153, pkt 108, a także przytoczone tam wcześniejsze orzecznictwo), wobec konieczności zbadania dostępu do niezależnego (niezawisłego) i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy (zob. np. wyroki TSUE: z 26 marca 2020 r., Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 57; z 6 października 2021 r., W.Ż, C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 130, 131, 152–154, 159), oraz mając na uwadze zasadę spójności i wynikającą z niej konieczność jednolitego stosowania prawa Unii na całym jej obszarze, tj. we wszystkich państwach członkowskich, a zatem również na terytorium Królestwa Niderlandów, zwraca się do *Raad voor de Rechtspraak* (Rady Sądownictwa) w Królestwie Niderlandów o:

1) przedstawienie odpisów dokumentów potwierdzających i dotyczących przebiegu procedury nominacyjnej na stanowisko sędziowskie sędziego Rechtbank Limburg X.Y., z uwzględnieniem w szczególności:

a) trybu jego powołania ze wskazaniem właściwych organów uczestniczących w procedurze nominacyjnej, ich składu osobowego oraz pełnionych funkcji przez ich członków z uwzględnieniem wskazania ewentualnego zakresu wpływu reprezentantów władzy ustawodawczej lub wykonawczej na nominację sędziowską oraz odpisu dokumentu o powołaniu,

odpisu wniosku o powołanie oraz ewentualnych opinii na temat kandydatury X.Y. na urząd sędziego,

b) informacji o konkursie na urząd sędziego w Rechtbank Limburg, w którym uczestniczył jako kandydat X.Y., liczby konkurujących innych kandydatów na stanowisko sędziowskie, na które został powołany X.Y. w Rechtbank Limburg oraz ewentualnej drogi odwoławczej dla kandydatów, którzy nie uzyskali rekomendacji właściwych organów i nie zostali powołani, a także kryteriów oceny, o ile takie zostały przedstawione,

c) ocen pracy sędziego X.Y. w okresie pełnienia służby sędziowskiej (także ewentualnie przed powołaniem na urząd sędziego w Rechtbank Limburg, o ile pełnił urząd w innym sądzie) i ewentualnych toczących się wobec niego postępowań sądowych, wyjaśniających lub dyscyplinarnych względnie zarzutów dotyczących oceny jego niezawisłości i postawy w ramach pełnienia obowiązków sędziego oraz poza służbą (o ile pozostaje to adekwatne),

d) ewentualnej działalności sędziego X.Y. o charakterze politycznym, w tym przynależności do partii politycznych, bez względu na czas jej prowadzenia oraz zatrudnienia w organach władzy ustawodawczej lub wykonawczej, oraz, ewentualnie i w szczególności w braku wystarczających danych, którymi dysponuje z urzędu *Raad voor de Rechtspraak* w zakresie podanym powyżej, o:

2) przeprowadzenie w trybie właściwym dla prawa niderlandzkiego dowodu w przedmiocie spełnienia przez sędziego X. Y przesłanek uzasadniających uznanie sądu z jego udziałem w składzie jako spełniającego kryteria niezależności (niezawisłości) wynikających ze standardów orzecznictwa TSUE w zakresie wykładni art. 19 ust. 1 akapit 2 TSUE oraz art. 47 ust. 1 i 2 KPP UE, w szczególności z wyroków TSUE z 19

listopada 2019 r., A.K. i in., C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, z 6 października 2021 r., W.Ż, C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 130, 131, 152–154, 159, z 22 lutego 2022 r., RS, C-430/21, EU:C:2022:99; z 15 lipca 2021 r., Komisja/Polska, C-791/19, EU:C:2021:59, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo;

II. na podstawie art. 51a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 217) w zw. z art. 398²¹ k.p.c. zwraca się do Ministra Sprawiedliwości o informację o:

1) udzielenie tekstu prawa niderlandzkiego regulującego w odniesieniu do sądownictwa powszechnego:

a) tryb nominacji na urząd sędziego z uwzględnieniem standardu konstytucyjnego i ustawowego Królestwa Niderlandów oraz wynikającego z orzecznictwa TSUE, o którym mowa w pkt I. powyżej, w tym norm obowiązujących w tym zakresie w okresie przed 2019 r. i aktualnie, ze szczególnym uwzględnieniem transparentności kryteriów i przebiegu postępowania,

b) wpływ władzy ustawodawczej lub wykonawczej na tryb nominacji sędziów sądów powszechnych w Królestwie Niderlandów i jego zakres, ze szczególnym uwzględnieniem *Raad voor de Rechtspraak* (Rada Sądownictwa) i formalnego związania jej rekomendacjami (opiniami) na temat kandydatów na urząd sędziego, oraz, ewentualnie, postępowań dyscyplinarnych lub innych dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej lub karnej sędziego,

c) drogę odwoławczą dla kandydatów niepowołanych na urząd sędziego,

d) skład oraz sposób wyboru członków *Raad voor de Rechtspraak*, jak również sposób powoływania sędziów niderlandzkich sądów powszechnych w okresie przed ustanowieniem *Raad voor de Rechtspraak*,

d) ewentualne zmiany ustawowe dotyczące wdrożenia standardów wynikających z prawa Unii Europejskiej w związku z wykładnią art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE oraz art. 47 ust. 1 i 2 KPP UE przez TSUE (w szczególności w wyrokach, o których mowa w pkt I. powyżej),

e) istnienie w prawie niderlandzkim gwarancji konstytucyjnych dotyczących statusu sędziego, jego niezawisłości i nieusuwalności, a ponadto,

2) wyjaśnienie praktyki sądowej sądów niderlandzkich w zakresie:

a) weryfikacji prawidłowości procedury nominacyjnej i jej skutków oraz wpływu na ocenę niezależności sądu (dopuszczalność uruchomienia procedury kontroli incydentalnej i jej skuteczność w postaci np. unieważnienia nominacji, wznowienia postępowania, wyłączenia sędziego, ewentualnie inne) ze szczególnym uwzględnieniem drogi nadzoru judykacyjnego i normatywnych lub ukształtowanych w orzecznictwie sądów powszechnych lub Sądu Najwyższego Niderlandów – *Hoge Raad der Nederlanden* kryteriów dopuszczalnej weryfikacji, względnie zapewnienia kandydatom na urząd sędziowski drogi odwoławczej od rozstrzygnięć o odmowie ich przedstawienia lub powołania na urząd sędziego,

b) stosowania kryteriów przyjętych w orzecznictwie TSUE dotyczących weryfikacji spełnienia standardów niezależności sądu ustanowionego na mocy ustawy według prawa niderlandzkiego na podstawie art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE oraz art. 47 ust. 1 i 2 KPP UE,

c) trybu umożliwiającego stronom lub sądowi z urzędu (w tym sądowi odwoławczemu) weryfikację spełnienia kryteriów wynikających z wykładni art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE oraz art. 47 ust. 1 i 2 KPP UE na podstawie orzecznictwa TSUE, o którym mowa w pkt I. powyżej, możliwości weryfikacji niezależności

sądu i niezawisłości sędziego z uwzględnieniem okoliczności jego nominacji w drodze środków odwoławczych, w tym z uwzględnieniem drogi nadzoru judykacyjnego przed *Hoge Raad der Nederlanden* (co wymaga ustalenia standardu niezależności tego organu z uwzględnieniem sposobu powoływania zasiadających w nim sędziów) oraz skutków ewentualnej pozytywnej weryfikacji w świetle obowiązujących przepisów i praktyki orzeczniczej (uchylenie orzeczenia, wyłączenie sędziego, podważenie inwestytury sędziowskiej, złożenie z urzędu, ewentualnie inne);

III. zawiesza postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. (*per analogiam*) do czasu uzyskania stanowiska, o którym mowa w pkt. I.

[as]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 29 grudnia 2020 r., w sprawie z wniosku C. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. o odmowę wykonania orzeczenia sądu niderlandzkiego - Rechtbank Limburg z 13 listopada 2019 r., wydanego w sprawie 7416146\CV EXPL 18-8948 na posiedzeniu w Roermond, przy udziale S. z siedzibą w B. w Królestwie Niderlandów, Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił zażalenie wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu z 31 lipca 2020 r. oddalającego wniosek o odmowę wykonania orzeczenia.

Wnioskiem z 21 stycznia 2020 r. C. domagała się wydania postanowienia o odmowie wykonania wyroku Sądu w Roermond z 13 listopada 2019 r., numer referencyjny 7416146 / CV EXPL 188948 wydanego w sprawie z wniosku fundacji S. w zakresie, w jakim dotyczy on wnioskodawcy, z uwagi na to, że wykonanie wyroku byłoby oczywiście sprzeczne nie tylko z porządkiem publicznym Rzeczypospolitej Polskiej, ale również z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i

podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284; dalej: EKPC).

Wnioskodawca powołał się na art. 46 i 45 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz UE nr L z 2012 r., nr 351, s. 1), tj. na okoliczność, że wykonanie rzeczonego orzeczenia byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) wezwanego państwa członkowskiego. Zdaniem wnioskodawcy z sentencji wyroku wynika, że będzie na nim ciążył obowiązek zapłaty kary grzywny, jeżeli w przyszłości nie będzie przestrzegała postanowień zbiorowego układu pracy, ponadto zgodnie z wyrokiem wnioskodawca ma „współpracować” przy kontroli stosowania przepisów układowych, przy czym w wyroku nie wskazano, co należy rozumieć pod pojęciem tej współpracy, a zastrzeżoną grzywnę wymierzono również na przyszłość, na wypadek przyszłych naruszeń. Jednocześnie wnioskodawca wskazał, że powyższe orzeczenie jest nieprawomocne, bowiem zostało przez niego zaskarżone.

Pismem z 8 czerwca 2020 r. S. wniosła o oddalenie wniosku i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Z kolei pismem z 1 lipca 2020 r. wniosła o zawieszenie postępowania na podstawie art. 5 i Rozporządzenia Bruksela I bis. Jednocześnie wskazała na niezasadność twierdzeń wnioskodawcy i brak naruszenia klauzuli porządku publicznego. Podniosła, że zasądzona przez niderlandzki sąd grzywna jest wyrazem zastosowania instytucji zasądzenia od dłużnika określonej sumy pieniężnej w razie niewykonania orzeczonego przez sąd nakazu lub zakazu, zaś podstawę prawną takiego rozstrzygnięcia stanowi art. 611 niderlandzkiego k.p.c. Podniosła też, że instytucja o podobnym charakterze została zastosowana przez polskiego ustawodawcę w art. 598¹⁵ - 598²¹ k.p.c. oraz w art. 1050¹ i 1051¹ k.p.c. Instytucja tejże grzywny została zatem recypowana do polskiego porządku prawnego, co w istocie przeczy twierdzeniom wnioskodawcy o sprzeczności

skarżonego orzeczenia z porządkiem publicznym w Rzeczypospolitej Polskiej.

W piśmie z 15 lipca 2020 r. wnioskodawca wniósł o oddalenie wniosku przeciwnika o zawieszenie postępowania oraz podtrzymał dotychczasową argumentację, precyzując, że zastosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności w skarżonym orzeczeniu jest działaniem naruszającym art. 78 i 176 Konstytucji RP oraz art. 363 § 1 i 367 § 1 k.p.c., które regulują podstawową dla procesu cywilnego (a zatem również dla porządku publicznego) zasadę suspensywności środka zaskarżenia.

Sąd Okręgowy ustalił, że w spornym wyroku z 13 listopada 2019 r. sąd niderlandzki nakazał C.: (-) przestrzeganie postanowień zbiorowego układu pracy dla pracowników tymczasowych, o których mowa w art. 68 w związku z załącznikiem IV CAO, jeżeli i w zakresie w jakim został on uznany za powszechnie obowiązujący, pod rygorem nałożenia kary grzywny w wysokości 5 000 euro za każdy dzień zwłoki, licząc od dwóch tygodni po doręczeniu niniejszego orzeczenia; (-) przestrzeganie postanowień CAO-ABU oraz CAO-SFU, a dokładniej na współpracę przy kontroli zgodnie z art. 6 Regulaminu II, jak stanowi CAO-SFU (który został uznany za powszechnie obowiązujący), pod rygorem kary grzywny w wysokości 1 000 euro za każdy dzień niewywiązywania się z tego zobowiązania, poczynwszy od dwóch tygodni po doręczeniu niniejszego orzeczenia; (-) zapłatę tytułem odszkodowania kwoty 100 000 euro, powiększonej o ustawowe odsetki od dnia wezwania do dnia całkowitej zapłaty i przedstawienie odpowiedniego pokwitowania zapłaty; (-) zapłatę kosztów pozasądowych w wysokości 3 161,80 euro wraz z podatkiem VAT, powiększonych o odsetki ustawowe od dnia wezwania do dnia całkowitej zapłaty. Wyrok ten został wydany z rygorem natychmiastowej wykonalności. Kwestionowany wyrok nie jest prawomocny.

Zarówno Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny uznały, że brak jest podstaw do uwzględnienia wniosku o odmowę wykonania wyroku sądu niderlandzkiego - Rechtbank Limburg z 13 listopada 2019 r.

Sąd drugiej instancji uznał za nietrafny zarzut naruszenia art. 46 w związku z art. 45 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. Zgodnie z tymi przepisami na wniosek osoby, przeciwko której wystąpiono o wykonanie orzeczenia, odmawia się wykonania orzeczenia, jeżeli uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) wezwanego państwa członkowskiego. Sąd wskazał, że celem zastosowania klauzuli porządku publicznego nie jest ochrona konkretnego interesu strony, której dotyczy wyrok zagranicznego sądu, lecz ochrona porządku prawnego, w którym wyrok ten ma być wykonany. Zastosowanie klauzuli porządku publicznego stanowi odstępstwo od zasady stosowania prawa obcego oraz uznawania zagranicznych orzeczeń opartych na tym prawie i dlatego przesłanek do jej zastosowania nie można interpretować w sposób rozszerzający. Wyjątkowy charakter przywołanej klauzuli skutkuje tym, iż jedynie naruszenie podstawowych, fundamentalnych zasad porządku prawnego może stanowić uzasadnioną podstawę odmowy uznania orzeczenia. Przepis rozporządzenia stanowi o oczywistej sprzeczności. Chodzi tu więc jedynie o sytuacje wyjątkowe, o sytuacje obiektywnej niezgodności. Kluczowe też jest to, że klauzula porządku publicznego znajduje zastosowanie do orzeczeń sądów zagranicznych, gdy ich skutek jest nie do pogodzenia z samą koncepcją określonej instytucji prawnej w Polsce, nie zaś jedynie z poszczególnymi przepisami regulującymi poszczególne instytucje. Państwa członkowskie mają bowiem co do zasady prawo do swobodnego określania wymogów swojego porządku publicznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przy takim rozumieniu podstawowym zasad porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzuli porządku publicznego) wniosek o odmowę wykonania wyroku nie mógł zostać uwzględniony. W ocenie Sądu nie narusza bowiem klauzuli porządku publicznego zasądzenie przez sąd niderlandzki odszkodowania od wnioskodawcy za naruszenie praw pracowników. Stwierdził przy tym, że polski reżim prawny przewiduje daleko idące sankcje za naruszanie praw pracowników. Ustawodawca przewiduje je zarówno w sferze cywilnoprawnej, administracyjnoprawnej jak i prawnokarnej. Nie można zaś skutecznie powołać się na to, że zasądzone od wnioskodawcy odszkodowanie (a właściwie - z uwagi na treść, cel i skutki - przypominające grzywnę) w polskich

realiach byłoby orzeczone na dużo niższym poziomie. Po pierwsze sankcja ta musi być odpowiednia do realiów państwa, w którym jest orzekana. Po drugie wnioskodawca w środku odwoławczym przed niderlandzkim sądem drugiej instancji powinien zwalczać jej wysokość, podnosząc argument braku adekwatności.

W ocenie Sądu drugiej instancji nie można było przyjąć, że kwestionowany wyrok sądu niderlandzkiego narusza klauzulę porządku publicznego w związku z tym, że wyrokowi temu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, skoro instytucja rygoru natychmiastowej wykonalności dla nieprawomocnych orzeczeń ma szerokie zastosowanie w polskim postępowaniu cywilnym. Powołał przy tym szereg sytuacji uregulowanych w mającym ogólne zastosowanie przepisie art. 333 k.p.c., jak i w przepisach szczególnych dotyczących spraw pracowniczych - art. 477² k.p.c. Wskazał również na natychmiastową wykonalność orzeczenia sądowego, bez konieczności nadawania w tym orzeczeniu rygoru przez sąd - art. 492 § 3 k.p.c. dotyczący postępowania nakazowego. Nie można było zatem uznać, że naruszona została klauzula porządku publicznego tylko dlatego, że instytucja natychmiastowej wykonalności orzeczenia w Polsce i w Niderlandach różni się jedynie poszczególnymi przepisami regulującymi te instytucje.

Sąd Apelacyjny wskazał również, że wnioskodawca nie został pozbawiony prawa do sądu w rozumieniu art. 6 EKPC oraz prawa do instancyjności w rozumieniu art. 78 i 176 Konstytucji RP. Kwestionowany wyrok został wydany przez sąd niderlandzki i wnioskodawca nie podniósł żadnych okoliczności wskazujących na to, że organ ten nie miał przymiotów sądu w rozumieniu art. 6 EKPC oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Wnioskodawca mógł zaskarżyć to orzeczenie, z czego skorzystał. Zasada dwuinstancyjności postępowania zostanie więc w pełni dochowana. Nie narusza również zasad zastosowanie w wyroku środków, które zapewnią jego skuteczne wykonanie, tj. grzywny na wypadek niewykonania orzeczonych w wyroku zobowiązań niepieniężnych. Takie rozwiązanie nie może być uznane za naruszające klauzulę porządku publicznego, skoro taka instytucja jest przewidziana również w polskim systemie prawnym.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zaskarżył wyrok w całości. Skargę oparto na naruszeniu prawa postępowania mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 46 w związku z art. 45 ust. 1 lit. a) rozporządzenia

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. przez niezastosowanie w sprawie, podczas gdy wykonanie orzeczenia sądu niderlandzkiego jest sprzeczne z polskim porządkiem prawnym w zakresie, w jakim: a/ zryczałtowane odszkodowanie o charakterze karnym za naruszenie praw pracowniczych zostało zasądzone na rzecz organu nadzorczego (podmiotu prawa prywatnego) niebędącego poszkodowanym; b) wysokość zasądzanego zryczałtowanego odszkodowania jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą proporcjonalności; c/ wykonanie kar pieniężnych ustalonych wyrokiem sądu cywilnego za niewykonywanie w przyszłości określonych w tym wyroku obowiązków, bez konieczności wszczęcia odrębnego postępowania stwierdzającego naruszenie tych obowiązków przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, jest zgodne z polskim porządkiem prawnym, a w szczególności z art. 45 Konstytucji RP; d/ nie nadaje się do wykonania w polskim porządku prawnym; e/ orzeczone w nim rygory natychmiastowej wykonalności narusza w sposób oczywisty podstawowe gwarancje ochrony praw strony procesu cywilnego; co doprowadziło do błędnego uznania, że orzeczenie sądu niderlandzkiego nie jest sprzeczne z porządkiem publicznym Rzeczypospolitej Polskiej, a w konsekwencji doprowadziło do błędnego oddalenia zażalenia Spółki na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z 31 lipca 2020 r., na mocy którego oddalono wniosek o odmowę wykonania wyroku. Dodatkowo wskazano na naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 6 EKPC oraz art. 45, 78 i 176 Konstytucji RP oraz art. 363 § 1 i art. 367 § 1 k.p.c. przez uznanie, iż w rozpatrywanej sprawie orzeczenie sądu niderlandzkiego nie jest sprzeczne z powołanymi przepisami, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego rozstrzygnięcia polegającego na oddaleniu zażalenia spółki.

Wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od przeciwnika na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnik wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego,

w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postępowanie w sprawie należało zawiesić i zwrócić się do Rady Sądownictwa Królestwa Niderlandów oraz do Ministra Sprawiedliwości o informacje w kwestiach, jak w komparycji niniejszego orzeczenia.

Zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1852, dalej: TUE), Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne Państwom Członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn. Stosownie zaś do art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE, państwa członkowskie ustanawiają środki zaskarżenia niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii.

W literaturze oraz w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej utrwalone jest stanowisko, że to na sądach krajowych spoczywa obowiązek zapewnienia ochrony praw jednostek wynikających z prawa UE (ujęcie subiektywne), a także konieczność zapewnienia pełnej efektywności normom unijnego porządku prawnego (ujęcie obiektywne). Sądy krajowe stanowią *forum naturale* dla stosowania prawa Unii, zaś wykonując to zadanie, wykorzystują krajowe instrumenty prawne (w zgodzie z zakresem kompetencji przewidzianym przez prawo krajowe). Stosowanie prawa unijnego odbywa się przy wykorzystaniu krajowych instrumentów prawnych, w tym procesowych. Sądy są zobowiązane do stosowania adekwatnych środków prawnych w celu ochrony roszczeń wywodzonych z prawa unijnego.

Zgodnie z art. 47 ust. 1 i ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE nr C z 2010 r., nr 81, s. 9; dalej: KPP UE), każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.

Sądy powinny sprawować kontrolę nad zgodnością z prawem wszystkich aktów Unii w świetle przestrzegania praw podstawowych. Kontrola obejmuje także wymagania wynikające z art. 47 KPP UE, gwarantującego prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu. Zgodnie z wyjaśnieniami do Karty, pierwsza część art. 47 nawiązuje do treści art. 13, druga zaś do art. 6 EKPC. Jednak art. 47 KPP UE ma szerszy zakres niż przewiduje to ochrona wynikająca z postanowień konwencyjnych. Dotyczy ona bowiem także sytuacji, gdy dochodzi do naruszenia praw podmiotowych wynikających z prawa UE, nie tylko ujętych w ramach postanowień Karty, zaś istnienie skutecznego środka prawnego nie ogranicza się do spraw karnych i cywilnych.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości na ogół analizowane jest zagadnienie przestrzegania tego postanowienia przez państwa członkowskie w kontekście niedociągnięć proceduralnych lub strukturalnych. Jest to zresztą – jak się wydaje z różnych podsumowań stosowania Karty – najczęściej obecnie powoływany przepis Karty w postępowaniach krajowych (por. K. Kowalik-Bańczyk, *Skuteczna ochrona prawna w działalności Sądu Unii Europejskiej*, EPS 2021, nr 8, s. 16-27). Wymogi niezawisłości i bezstronności wchodzą w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw wywodzonych przez jednostki z prawa Unii oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim, wyrażonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego. Te wymogi zakładają istnienie zasad, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, ich kadencji oraz powodów wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów. Co się tyczy konkretnej decyzji o mianowaniu, konieczne jest w szczególności, by materialne warunki oraz zasady proceduralne odnoszące się do tych decyzji były sformułowane w sposób nieprowadzący do powstania uzasadnionych wątpliwości w odniesieniu do mianowanych sędziów.

Ponadto, art. 19 TUE zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia systemu środków odwoławczych i procedur zapewniających skuteczną kontrolę

prawną w dziedzinach objętych prawem Unii, a także do zapewnienia, by organy należące do tego systemu i mogące w związku z tym rozstrzygać o stosowaniu lub wykładni prawa Unii odpowiadały wymaganiom dla zapewnienia skutecznej ochrony sądowej. W każdym przypadku zastosowania art. 19 TUE konieczne jest uwzględnienie standardu ochrony wynikającego z art. 47 KPP UE, ponieważ art. 19 TUE (N. Półtorak, *Kilka uwag o skutkach wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 3/21 dla stosowania prawa unijnego przez polskie sądy*, Europejski Przegląd Sądowy 2021, nr 12, s. 12-18). Tylko dostęp do niezawisłego sędziego gwarantuje realizację prawa podstawowego określonego w art. 47 KPP, dzięki czemu realizowana jest zasada skutecznej ochrony wyrażona w art. 19 ust. 1 TUE, będąca konkretyzacją i nieodłączną cechą państwa prawnego, które jest wartością wspólną państwom członkowskim i określoną w art. 2 TUE. Realizacja tego uprawnienia ma na celu zapewnienie skuteczności prawa UE. Stąd na państwach członkowskich spoczywa obowiązek zagwarantowania przedstawionych powyżej warunków, co jest przez nie realizowane poprzez stworzenie systemów sądownictwa, które zapewniają sędziom niezawisłość (por. W. Lewandowski, *Pomiędzy Scyllą zawieszenia wzajemnego zaufania i Charybdą fragmentaryzacji standardu ochrony prawa podstawowego - dylematy Trybunału Sprawiedliwości w wyroku C-216/18 PPU, LM*, Europejski Przegląd Sądowy 2019, nr 2, s. 4-13).

Sądom państw członkowskich Unii Europejskich powierzono zadanie zapewnienia pełnego stosowania prawa Unii, jak również ochrony sądowej praw podmiotowych, a w związku z tym istnieje nieodzowna konieczność weryfikacji z urzędu (*ex officio*) spełniania wymagań skutecznej ochrony sądowej/skutecznego środka prawnego istnienia w ustawodawstwie państwa członkowskiego gwarancji niezawisłości sądu, co jest konieczne z uwzględnieniem standardu prawa do sądu.

Jak wynika z wyroku TSUE z 15 lipca 2021 r. w sprawie C-791/19 (EU:C:2021:596), w świetle art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia systemu środków odwoławczych i procedur zapewniających jednostkom poszanowanie ich prawa do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Zasada skutecznej ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii wynikającą z tradycji

konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim, wyrażoną w art. 6 i 13 EKPC, a obecnie potwierdzoną w art. 47 KPP UE.

Na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE państwo członkowskie powinno zapewnić w szczególności, by organy należące - jako 'sądy' w rozumieniu prawa Unii - do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych tym prawem i mogące w związku z tym rozstrzygać w tym charakterze o stosowaniu lub wykładni prawa Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej (wyrok TSUE z 2 marca 2021 r., A.B. i in. (Powołanie sędziów Sądu Najwyższego - Odwołanie), C-824/18, EU:C:2021:153, pkt 112 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponieważ art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia, w dziedzinach objętych prawem Unii, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu w szczególności art. 47 KPP UE, to ostateczne postanowienie powinno być należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE (wyrok TSUE z 20 kwietnia 2021 r., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

W celu zagwarantowania, by organy, które mogą orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii, mogły same zapewniać taką skuteczną ochronę prawną, kluczowe jest zachowanie niezależności takich organów, co potwierdza art. 47 akapit drugi KPP UE, w którym wśród wymogów związanych z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego wymieniono dostęp do 'niezawisłego' sądu. Wymóg niezawisłości, stanowiącej integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego (wyrok TSUE z 20 kwietnia 2021 r., Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

Wymagane na podstawie prawa Unii gwarancje niezawisłości i bezstronności oznaczają, że muszą istnieć zasady, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich

wyłaczania lub odwołania, pozwalające wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niepodatności tego organu na czynniki zewnętrzne oraz jego neutralności względem ścierających się przed nimi interesów (wyrok TSUE z 20 kwietnia 2021 r., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo). W tym względzie ważne jest, by sędziowie byli chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezawisłości. Normy mające zastosowanie do statusu sędziów i wykonywania przez nich obowiązków powinny pozwalać w szczególności na wykluczenie nie tylko wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, ale również bardziej pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów, i w ten sposób umożliwić zapobieżenie brakowi widocznych oznak niezawisłości lub bezstronności tych sędziów, który to brak mógłby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym. Jak orzekł Trybunał, poddanie weryfikacji wymogu, czy dany organ, ze względu na swój skład, stanowi taki właśnie sąd, jest nieodzowne w kontekście zaufania, jakie sądy społeczeństwa demokratycznego powinny wzbudzać u jednostki (zob. podobnie wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Szczególna procedura kontroli orzeczenia Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 57). Konieczne jest przy tym upewnienie się, że materialne warunki oraz zasady proceduralne podejmowania decyzji dotyczących powoływania sędziów są sformułowane w sposób niedopuszczający do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niepodatności danych sędziów na czynniki zewnętrzne oraz ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów po tym, jak zostaną oni powołani, a także że w tym celu szczególnie ważne jest, by te warunki i zasady pozwalały na wykluczenie nie tylko wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, ale również bardziej pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów (zob. wyrok TSUE z 20 kwietnia 2021 r., Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 55, 57 i przytoczone tam orzecznictwo).

Ponadto z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że wyrażenie „ustanowiony ustawą” zawarte w art. 6 ust. 1 EKPC dotyczy nie tylko ustawowej podstawy samego istnienia sądu, lecz również składu orzekającego

w każdej sprawie (zob. w szczególności wyrok ETPC z dnia 28 kwietnia 2009 r. w sprawie Savino i in. przeciwko Włochom, CE:ECHR:2009:0428JUD001721405, §§ 94, 95 i przytoczone tam orzecznictwo).

Z orzecznictwa Trybunału wynika, że w niektórych okolicznościach sądy krajowe mogą być zmuszone do zweryfikowania poszanowania wymogów wynikających z prawa podstawowego do skutecznej ochrony sądowej w rozumieniu postanowień art. 19 ust. 1 TUE i art. 47 KPP UE, a w szczególności wymagań dotyczących dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Przyjmuje się zatem w szczególności, że sąd krajowy powinien móc, w niektórych okolicznościach, sprawdzić, czy wadliwość procedury powołania sędziego mogła spowodować naruszenie tego prawa podstawowego. O ile zatem do każdego państwa członkowskiego należy wyznaczenie w swoim wewnętrznym porządku prawnym właściwych sądów oraz określenie zasad postępowania w sprawach mających na celu zapewnienie ochrony praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, o tyle jednak państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie w każdym przypadku skutecznej ochrony tych praw. W tym względzie, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, zasady postępowania w sprawach mających na celu zapewnienie ochrony praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, nie powinny w szczególności czynić wykonywania praw przyznanych przez porządek prawny Unii praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym, a taki wymóg obowiązuje również w odniesieniu do wyznaczenia sądów właściwych do rozpoznawania powództw wytaczanych na podstawie tego prawa. Niedochowanie tego wymogu na tej płaszczyźnie może, podobnie jak brak uwzględnienia go na poziomie definicji zasad postępowania, prowadzić do naruszenia zasady skutecznej ochrony sądowej (zob. wyroki TSUE: z 15 kwietnia 2008 r., *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, pkt 44–48; z 27 czerwca 2013 r., *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, pkt 35–37 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z 24 października 2018 r., *XC i in.*, C-234/17, EU:C:2018:853, pkt 22, 23).

Trybunał wielokrotnie podkreślał, że wymóg niezawisłości i bezstronności sądów, stanowiący integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa podstawowego do skutecznej ochrony sądowej i do rzetelnego procesu sądowego,

które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego (zob. wyroki TSUE: z 20 kwietnia 2021 r., *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo; z 29 marca 2022 r., *Getin-Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 94 przytoczone tam orzecznictwo)

Sądy powszechne, sądy administracyjne i Sąd Najwyższy – mają orzekać w kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii, w celu zagwarantowania jednostkom skutecznej ochrony prawnej, której wymaga art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE (zob. wyrok TSUE z 15 lipca 2021 r., *Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów)* (C-791/19, EU:C:2021:596), pkt 136 i przytoczone tam orzecznictwo). Zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego taką niezależność należy zagwarantować w szczególności względem władzy ustawodawczej i wykonawczej (wyrok TSUE z 22 lutego 2022 r., *RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego)*, C-430/21, EU:C:2022:99, pkt 42).

W rozpoznawanej sprawie w świetle powyżej zakreślonych standardów ochrony wynikających z prawa Unii i orzecznictwa TSUE zachodzi powinność dokonania właściwej oceny w postępowaniu kasacyjnym skargi kasacyjnej dotyczącej wniosku o odmowę wykonania wyroku sądu niderlandzkiego *Rechtbank Limburg w Roermond* z 13 listopada 2019 r. Wiąże się to w pierwszej kolejności z koniecznością ustalenia spełnienia przez sąd niderlandzki wymagań i przesłanek (ogólnie) standardów sądu niezależnego i bezstronnego w rozumieniu prawa Unii oraz EKPC. Jak wynika z wyroku TSUE z 24 października 2018 r. w sprawie C-234/17, aby zagwarantować zachowanie szczególnych cech i autonomii tego porządku prawnego, w traktatach ustanowiono system sądowniczy mający na celu zapewnienie spójności i jednolitego charakteru wykładni prawa Unii [opinia 2/13 (przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r., EU:C:2014:2454, pkt 174]. W takich ramach do sądów krajowych i Trybunału należy zapewnienie pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa Unii [opinia 1/09

(porozumienie ustanawiające jednolity system rozstrzygania sporów patentowych) z dnia 8 marca 2011 r., EU:C:2011:123, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo; a także opinia 2/13 (przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r., EU:C:2014:2454, pkt 175] – EU:C:2018:853. Również w wyroku z 2 marca 2021 r. w sprawie C-824/18 TSUE stwierdził, że artykuł 19 TUE, w którym skonkretyzowano zasadę państwa prawnego wyrażoną w art. 2 TUE, powierza sądom państw członkowskich i Trybunałowi zadanie zapewnienia pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z tego prawa (zob. też wyrok TSUE z 5 listopada 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność sądów powszechnych), C-192/18, EU:C:2019:924, pkt 98 i przytoczone tam orzecznictwo).

W rozpoznawanej sprawie zachodzi zatem konieczność zbadania zapewnienia w postępowaniu, w którym zapadło orzeczenie sądu niderlandzkiego, dostępu do niezależnego (niezawisłego) i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Zgodnie bowiem z wyrokiem TSUE z 26 marca 2020 r. w sprawie C-542/18 i C-542/18, gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, a w szczególności gwarancje określające pojęcie, jak również skład tego sądu, stanowią podstawę prawa do rzetelnego procesu sądowego. W wyroku TSUE z 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19, wskazano, inspirowane się orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, że nieprawidłowość, której dopuszczono się przy powołaniu sędziów w ramach danego systemu sądownictwa, pociąga za sobą naruszenie wymogu dotyczącego ustanowienia sądu na mocy ustawy, w szczególności gdy nieprawidłowość ta ma taki charakter i wagę, że stwarza ona rzeczywiste ryzyko, iż pozostałe władze, w szczególności władza wykonawcza, będą mogły skorzystać z nienależnych im uprawnień dyskrecjonalnych, zagrażając prawidłowości skutku, do którego prowadzi procedura powołania, i wzbudzając w ten sposób w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności danego sędziego lub danych sędziów, co ma miejsce, gdy dotyczy to podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania tego systemu sądownictwa [zob. podobnie wyrok z dnia 26 marca 2020 r., (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18

RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 75]. W ostatecznym rozrachunku to do sądu odsyłającego będzie należało wypowiedzenie się, w świetle ogółu zasad, które przypomniano w pkt 126–130 wyroku, i po przeprowadzeniu wymaganej w tym celu oceny, w przedmiocie tego, czy całokształt okoliczności, w jakich nastąpiło powołanie sędziego, o którym tu mowa, a w szczególności ewentualne nieprawidłowości, do jakich doszło w procesie jego powołania, mogą skłaniać do wniosku, że organ, w ramach którego taki sędzia, działając w składzie jednoosobowym, wydał sporne postanowienie, nie działał jako „niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy” w rozumieniu prawa Unii. Rozpatrywane łącznie okoliczności mogą, z zastrzeżeniem ostatecznej oceny, której przeprowadzenie należy w tym względzie do sądu odsyłającego, z jednej strony prowadzić do wniosku, że powołanie sędziego nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych reguł procedury powoływania sędziów stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa.

W rozpoznawanej sprawie trzeba także mieć na uwadze zasadę spójności prawa Unii Europejskiej i wynikającą z niej konieczność jednolitego stosowania prawa Unii na całym jej obszarze, tj. we wszystkich państwach członkowskich, a zatem również na terytorium Królestwa Niderlandów. W związku z tym nieodzowne było zwrócenie się do Rady Sądownictwa w Królestwie Niderlandów o pozyskanie informacji na temat okoliczności wskazanych w pkt I, ppkt 1 lit. a-d niniejszego orzeczenia, biorąc szczególnie pod uwagę kwestię przeprowadzenia w trybie właściwym dla prawa niderlandzkiego dowodu w przedmiocie spełnienia przez sędziego G.M.P. B. przesłanek uzasadniających uznanie sądu z jego udziałem w składzie jako spełniającego kryteria niezależności (niezawisłości) wynikających ze standardów wynikających z orzecznictwa TSUE w zakresie wykładni art. 19 ust. 1 akapit 2 TSUE oraz art. 47 ust. 1 i 2 KPP UE. W wyroku z 19 listopada 2019 r. w sprawach : C-585/18, C-624/18 i C-625/18 TSUE stwierdził, że co się tyczy następnie zakresu stosowania art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, postanowienie to ma na celu zagwarantowanie skutecznej ochrony prawnej w „dziedzinach objętych prawem Unii”, niezależnie od tego, w jakiej sytuacji państwa członkowskie stosują to prawo w rozumieniu art. 51 ust. 1 KPP UE (wyrok TSUE z 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego),

C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo). Państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie w każdym przypadku poszanowania prawa do skutecznej ochrony sądowej tych praw, zagwarantowanego w art. 47 KPP UE (zob. też wyroki: z 22 października 1998 r., IN. CO. GE.'90 i in., od C-10/97 do C-22/97, EU:C:1998:498, pkt 14 i przytoczone tam orzecznictwo; z 15 kwietnia 2008 r., Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, pkt 44, 45; a także z 19 marca 2015 r., E.ON Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189, pkt 49, 50 i przytoczone tam orzecznictwo). Z brzmienia art. 47 KPP UE wynika, że określone w nim prawo podstawowe do skutecznego środka prawnego oznacza w szczególności przysługujące każdemu prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia jego sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd. Wymóg niezawisłości sędziowskiej, stanowiącej integralny element sądenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawo ma fundamentalne znaczenie jako gwarancja ochrony wszystkich praw wywodzonych przez jednostki z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim wyrażonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego (wyrok TSUE z 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wspomniany wymóg niezawisłości ma dwa aspekty. Pierwszy, o charakterze zewnętrznym, wymaga, aby dany organ wypełniał swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i naciskami z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia (wyroki TSUE: z 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo; z 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 72].

Drugi aspekt, o charakterze wewnętrznym, łączy się z kolei z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i ich odpowiednich

interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa (wyroki TSUE: z 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 73).

Jak już wzmiankowano, powyższe gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączenia lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów (wyroki TSUE: z 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 66 i przytoczone tam orzecznictwo; z 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 74).

Zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego, konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej (zob. np. wyrok TSUE z 10 listopada 2016 r., Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, pkt 35). Sędziowie powinni być chronieni przed ingerencją lub naciskami z zewnątrz, które mogłyby zagrozić ich niezależności. Konieczne jest w szczególności wykluczenie wszelkiego bezpośredniego wpływu w postaci zaleceń, jak również pośrednich form oddziaływania, które mogą zaważyć na decyzjach danych sędziów (zob. np. wyrok TSUE z 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 112 i przytoczone tam orzecznictwo).

Zgodnie z orzecnictwem ETPC, w celu ustalenia, czy sąd można uznać za „niezawisły” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, należy zwrócić uwagę między innymi na sposób powoływania jego członków i długość ich kadencji, na istnienie gwarancji chroniących ich przed naciskami z zewnątrz oraz na to, czy dany organ przejawia oznaki niezależności (orzeczenie ETPC z 6 listopada 2018 r. w sprawie

Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 144 i przytoczone tam orzecznictwo), przy czym w tym ostatnim względzie sprecyzowano, że stawką jest samo zaufanie, jakie każdy sąd powinien budzić w jednostkach w społeczeństwie demokratycznym (zob. orzeczenie ETPC z 21 czerwca 2011 r. w sprawie Fruni przeciwko Słowacji, CE:ECHR:2011:0621JUD000801407, § 141). Co się tyczy przesłanki „bezstronności” rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, można, także zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ETPC, oceniać ją w różny sposób, mianowicie poprzez podejście subiektywne, uwzględniające osobiste przekonania i zachowanie sędziego, tj. poprzez zbadanie, czy wykazał on stronniczość lub osobiste uprzedzenia w danej sprawie, jak również poprzez obiektywne podejście polegające na ustaleniu, czy sąd zapewnia, w szczególności z uwagi na swój skład, gwarancje wystarczające do wykluczenia wszelkich uzasadnionych wątpliwości co do jego bezstronności. Jeśli chodzi o obiektywną ocenę, polega ona na zadaniu sobie pytania, czy niezależnie od indywidualnego zachowania sędziego, pewne weryfikowalne fakty dają podstawy do podejrzeń co do jego stronniczości. W tym zakresie nawet pozory mogą mieć znaczenie. Również tutaj stawką jest zaufanie, jakie w społeczeństwie demokratycznym sądy powinny budzić w jednostkach, poczynając od stron postępowania (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 191 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, §§ 145, 147, 149 i przytoczone tam orzecznictwo).

Jak wielokrotnie podkreślał ETPC, pojęcia niezawisłości i obiektywnej bezstronności są ze sobą ściśle powiązane, co z reguły prowadzi do ich wspólnego badania (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 192 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 150 i przytoczone tam orzecznictwo). Przy dokonywaniu oceny, czy istnieją podstawy do obaw, że te wymogi niezawisłości lub

obiektywnej bezstronności nie zostaną w danej sprawie spełnione, bierze się pod uwagę punkt widzenia strony, choć nie odgrywa on decydującej roli. Decydującym czynnikiem jest to, czy obawy można uznać za obiektywnie uzasadnione (zob. w szczególności orzeczenia ETPC: z 6 maja 2003 r. w sprawie Kleyn i in. przeciwko Niderlandom, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, §§ 193, 194 i przytoczone tam orzecznictwo; z 6 listopada 2018 r. w sprawie Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, §§ 147, 152 i przytoczone tam orzecznictwo).

Zgodnie ze stanowiskiem TSUE zawartym w wyroku z 22 lutego 2022 r. w sprawie C-430/21, aby odpowiednia ochrona była zagwarantowana na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organy orzekające – jako „sądy” w rozumieniu prawa Unii – w kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią tego prawa i należące w związku z tym do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii, odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej, w tym zwłaszcza, wymogowi niezależności (zob. też wyrok TSUE z 21 grudnia 2021 r., Euro Box Promotion i in., C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19, EU:C:2021:1034, pkt 220, 221 i przytoczone tam orzecznictwo).

W wyroku z 22 lutego 2022 r. w sprawie C-791/19 TSUE stwierdził, że zarówno Sąd Najwyższy, a w szczególności wchodząca w skład tego sądu Izba Dyscyplinarna, jak i polskie sądy powszechne mogą w określonych wypadkach orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii oraz że należą one – jako „sądy” w znaczeniu zdefiniowanym w tym prawie – do polskiego systemu środków odwoławczych „w dziedzinach objętych prawem Unii” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a w związku z tym sądy te powinny spełniać wymogi skutecznej ochrony sądowej (wyroki: z dnia 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność Sądu Najwyższego), C-619/18, EU:C:2019:531, pkt 56; z dnia 5 listopada 2019 r., Komisja/Polska (Niezależność sądów powszechnych), C-192/18, EU:C:2019:924, pkt 104).

Zgodnie z art. 51a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 217 ze zm.), sąd z urzędu ustala i stosuje właściwe prawo obce. Sąd może zwrócić się do Ministra

Sprawiedliwości o udzielenie tekstu tego prawa oraz wyjaśnienie obcej praktyki sądowej. Sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości również o udzielenie informacji co do istnienia wzajemności w stosunkach z państwem obcym. Celem ustalenia treści prawa obcego lub obcej praktyki sądowej albo istnienia wzajemności sąd może zastosować także inne środki, w tym zasięgnąć opinii biegłych. W rozpoznawanej sprawie Sąd Najwyższy uznał zatem również za nieodzowne, celem kompleksowego rozpoznania przedmiotowej sprawy - dla dobra wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu unijnym i krajowym – zwrócenie się do krajowego Ministra Sprawiedliwości o pozyskanie stosownych informacji wskazanych w pkt II, ppkt 1) lit. a-e i ppkt 2) lit. a-c przedmiotowego orzeczenia.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy uznał za konieczne zwrócenie się do Niderlandzkiej Rady Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości o udostępnienie wskazanych w komparycji niniejszego rozstrzygnięcia informacji pozwalających na ustalenie spełnienia przez niderlandzki Sąd Okręgowy Rechtbank Limburg w składzie jednoosobowym, który wydał przedmiotowe orzeczenie, standardów niezawisłości i ustanowienia uprzednio na mocy ustawy zgodnie z postanowieniami TUE oraz KPP UE z uwzględnieniem wykładni przyjętej w tym zakresie w orzecznictwie TSUE. Na mocy dotychczasowego orzecznictwa TSUE przyjmuje się, że zgodnie ze standardem prawa UE sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy powinien spełniać określone wymagania. Zasada jednolitości (spójności) prawa UE wymaga jednolitego stosowania standardów wynikających z wykładni TUE oraz KPP UE we wszystkich państwach członkowskich UE. Oznacza to, w świetle orzecznictwa TSUE, że może okazać się konieczne dokonanie przez Sąd Najwyższy weryfikacji spełnienia kryteriów sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy według standardów orzecznich TSUE w przypadku weryfikacji wykonalności orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim UE. Weryfikacja taka powinna być dokonana przez Sąd Najwyższy z urzędu.

W konsekwencji w rozpoznawanej sprawie celem ustalenia spełnienia kryteriów przez niderlandzki Sąd Rechtbank Limburg w składzie jednoosobowym, który wydał podlegające ocenie w zakresie wykonalności orzeczenie, konieczne było – dla dobra wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu unijnym i krajowym -

zwrócenie się do Rady Sądownictwa Królestwa Niderlandów o udzielenie informacji, w tym udostępnienie dokumentacji, umożliwiających dokonanie oceny spełnienia przez Sąd niderlandzki kryteriów sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, a ponadto ewentualnie przeprowadzenie odpowiedniego postępowania dowodowego celem weryfikacji okoliczności mogących mieć wpływ na ocenę spełnienia powyższych kryteriów. Sąd Najwyższy postanowił ponadto, jak już było wyżej zasygnalizowane, zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o informację na temat prawa niderlandzkiego w tym zakresie, w szczególności co do gwarancji niezależności sądownictwa i dopuszczalności weryfikacji procedury nominacyjnej sędziów, a także ukształtowanej pod rządem prawa niderlandzkiego praktyki sądowej po przyjęciu zasadniczych kryteriów w tym zakresie w orzecznictwie TSUE.

Zgodnie z art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c., sąd może zawiesić postępowanie z urzędu jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej.

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[ms]